

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۳/۱۸

احسان الله ارینزی

افریقا

(قسمت پنجاهویکم)

لیبیا Libya

(قسمت اول)

نام اختصاری: LY

نام رسمی: دولت لیبیا State of Libya

نام جهانی: لیبیا Libya

نام محلی: لیبیا Libiya

نوت: نام این کشور از یک قوم قدیمی مسکونه این منطقه، بنام Libu گرفته شده، که در متون به قرن 13 ق م ارتباط داده میشوند.

جغرافیای طبیعی:

موقعیت جغرافیایی: نیم کره شرقی، نیم کره شمالی. کشور لیبی در شمال براعظم افریقا، در کناره جنوبی بحیره مدیترانه، در میان مصر و تونس، بین طول البلد های شرقی 10° - 15° و عرض البلد های جنوبی - 20° 33° موقعیت دارد.

مساحت: 1759540km² یا 676746 میل مربع (هجدهمین کشور جهان). خشکه 1759540km² حدود اربعه:

شمال: بحیره مدیترانه 1170Km – Mediterranean Sea

شمال غرب: تونس 459Km – Tunisia

جنوب: چاد 1055Km – Chad و نیجیر 345Km – Niger

جنوب شرق: سودان 383Km Sudan

شرق: جمهوری عربی مصر 1115Km – Egypt

غرب: الجزایر 982Km – Algeria

لیبیا با خشکه 4339km و با آب 1770km سرحد دارد.

کوه ها: تی بستی Tibesti (جنوب)، عسکریه جنوبی (جنوب شرق)، جبل الاخدر Jabel Akhder، اخدر Akhdar، شریف Sherif و آروج Harouj.

قلل مرتفع: بطی Bitti – 2218Km، اووینان Uweinat – 1950m و بیکوبیتی Bikkubitti – 2267m دریاها: ندارد.

اقلیم: هوای لیبیا بعلت همسایگی با مدیترانه در شمال و صحرا در جنوب، بصورت عموم گرم و خشک است؛ اما هوای سواحل و مناطق شمالی مدیترانه یی، ملایم و گواراست. باران فراوان دارد، تابستان های آن گرم و خشک و زمستان های آن خوب و مرطوب هستند. درین منطقه هر سال در حدود 210 الی 600mm باران میبارد. هوای مناطق مرکزی و جنوب شرقی لیبیا بسیار گرم و صحرایی است. درینجا هوای شب و روز باهم متفاوت است و

د پانو شمیره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی دلیکنیزی بنی پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په خیر و لولئ

همچنان تفاوت میان حرارت متوسط سردترین ماه سال (جنوری 12.2C⁰) و گرمترین ماه (اگست 26.1C⁰) نیز زیاد میباشد.

در حال حاضر گرمترین نقطه جهان العزیزیه El Azizia است در جنوب تریپولی که گرمی آن 58C⁰ یا 136.4F⁰ ثبت شده است.

باریدن باران در مناطق مرکزی لیبیا کم است و در بعضی صحراها و بیابان ها طی چند سال نیز باران نمی بارد. سایر خصوصیات جغرافیایی: قسمت اعظم خاک لیبیا را بیابان ها و ریگستان ها دربر گرفته و صحرای لیبیا Libyan Desert، بین مصر و لیبیا در شرق، صحرای فزان Fezzan در مناطق مرکزی لیبیا و صحرای حمادالحمرا میان تونس، الجزایر و لیبیا بیابان های بزرگ این کشور بحساب می آیند.

صحرای لیبیا یکی از بزرگترین بیابان های جهان است که قسمت اعظم شرق این کشور را دربر گرفته است. چهار ذخیره بزرگ آب نیز در زیرزمین این صحرا وجود دارد که مساحت مجموعی آن با مساحت آلمان برابر است و عمق آن در حدود 400 الی 600 متر میباشد. تنها کوچی ها درین منطقه لیبیا زنده گی میکند که خرمای فراوان دارد. لیبیا بصورت عموم سواحل مناسب و مساعد برای رفت و آمد کشتی ها ندارد و به همین دلیل بعلت عدم موجودیت شکستگی ها در امتداد خط ساحل امور کشتیرانی با مشکلاتی همراه میباشد.

سدرا Sidra بزرگترین خلیج افریقا، در مناطق شرقی این کشور و در منطقه جنوب غربی خلیج قابص موقعیت دارد. تپه های ریگی لیبیا که در نتیجه وزیدن بادهای بمیان می آیند، بنام دون Dun یاد میشوند که ارتفاع آن ها بطور اوسط تا حدود 300 متر میرسد.

لیبیا سرزمینی است که دریاها و آب دایمی ندارد. در ایام زمستان یا در فصل باران ها، دریاها لیبیا پر از آب میشوند، اما بسیار زود دوباره خشک شده و در میان ریگستان ها فرومیروند. این سرزمین خشک و گرم دارای آب فراوان در زیر زمین است که گاه گاهی به شکل چشمه ها بیرون میشوند و به روی زمین می آیند. دانشمندان جغرافیا لیبیا را به سه حصه طبیعی تقسیم کرده اند:

- 1 - منطقه تریپولیتانیا Tripolitania که از غرب بسوی جنوب امتداد یافته است.
- 2 - سیرنیکا Cyrenaica در شرق و شمال شرق کشور که دارای تپه ها و مناطق سرسبز است.
- 3 - منطقه فزان Fezzan در جنوب لیبیا که بیابان ها آن را دربر گرفته است.

بطور عموم کم ارتفاع ترین منطقه لیبیا از سطح بحر (Sabkhat Ghuzayil) با ارتفاع 47m(-) و مرتفع ترین آن (بیکوبیتا Bikku Bitti) است که 2267m ارتفاع دارد.

جغرافیای سیاسی - بشری:

پایتخت: تریپولی Tripoli. نفوس 1.183 میلیون (2023).

نفوس: 7361263 نفر (جولای - 2023).

خصوصیات دموگرافیکی نفوس لیبیا قرار ذیل اند:

تراکم نفوس در 1km ²	4 نفر
تراکم نفوس در یک میل مربع	11 نفر
نفوس شهری	81.3%
نفوس دهاتی	18.7%
فیصدی شهری شدن	1.45% (2025 - 2020)
0 - 14 ساله	33.65% (مرد 1184755 و زن 1134084 نفر)
15-24 ساله	15.21% (مرد 534245 و زن 513728 نفر)
25 - 54 ساله	41.57% (مرد 1491461 و زن 1373086 نفر)
55 - 64 ساله	5.52% (مرد 186913 و زن 193560 نفر)
بالا تر از 65 ساله	4.04% (مرد 129177 و زن 149526 نفر)
تناسب جنسیت در هنگام تولد	1.05 مرد/زن

د پانوی شمیره: له 2 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولی

تناسب جنسیت الی 14 سالگی	1.04 مرد/زن
تناسب جنسیت از 15 تا 24 سالگی	1.04 مرد/زن
تناسب جنسیت از 25 - 54 سالگی	1.08 مرد/زن
تناسب جنسیت از 55 - 64 سالگی	0.97 مرد/زن
تناسب جنسیت بالاتر از 65 سالگی	0.73 مرد/زن
تناسب جنسیت در کل نفوس	1.04 مرد/زن
تولد در هزار نفر	21.56 نفر
مرگ و میر در هزار نفر	3.45 نفر
رشد سالانه نفوس	1.65%
مرگ میر در هزار طفل نوزاد	11.22 (پسران 12.66 و دختران 9.7)
اوسط عمر در کل نفوس	77.18 سال
اوسط عمر در مردان	74.94 سال
اوسط عمر در زنان	79.53 سال
اوسط تولدات یک زن در طول عمر	3.09
اوسط سن مادران در زایمان اول	24
مرگ و میر زنان در هر تولد	72 نفر

تقسیمات اداری: لیبیا 22 ولسوالی District دارد:

ال بوتان Al Butnan، الجبل الخوار Al Jabal al Akhdar، ال جبل الغربی Al Jabal al Gharbi، الجعفره Al Jafarah، الجافرا Al Jufrah، الکافره Al Kufrah، ال مارج Al Marj، ال مرقاب Al Marqab، الوهات Al Wahat، نکته خامس An Nuqat al Khams، ال زویا Az Zawayah، بن غازی Banghazi، درنه Darnah، گات Ghat، مصراته Misratah، مورزوق Murzuq، نالوت Nalut، صباح Sabha، سورت Surt، تارابولوس Tarabulus، وادی الهیات Wadi al Hayat و وادی اش شاتی Wadi ash Shati.

شهرها:

بن غازی Benghazi، نفوس 807250 نفر،

اجدابیا Ajdabiya، 416000 نفر،

مصراته Misratah، 386120 نفر،

تارحونا Tarhuna، 210697 نفر،

الخمس Al Khums، 201943 نفر.

نژاد: سامی سفید و سیاه (کم). بربری Berber و عرب 97%، سایرین (یونانی Greek، مالتایی Maltese، ایتالیایی، مصری، ترک، پاکستانی، هندی و تونسسی) 3%

لیبیا نفوس کم، اما سرزمین وسیع دارد، به همین علت قبایل این کشور دور از هم زنده گی میکنند. بزرگترین قبیله های لیبیا این ها هستند:

- 1 - قبایل سعدی و حربی که در میان دره های سیرنیکا و بارسه، نزدیک سرحد مصر زنده گی میکنند.
- 2 - قبایل غیرسعدی، عرب هایی هستند که در اواخر 19 م به لیبیا رسیدند تا این مردم را به دین اسلام دعوت کنند.
- 3 - علاو بر قبایل سعدی و غیرسعدی، سایر گروه ها نیز درین کشور زنده گی میکنند که خود را به حضرت محمد(ص) پیامبر اکرم منسوب میکنند، مانند مساسیر (مسیمسره)، اولاد شیخ، اخوان و دگران.

زبان: عربی (رسمی)، ایتالوی و انگلیسی.

رسم الخط: عربی و لاتین (کم).

دین و مذهب: اسلام (سنی) 96.6%، مسیحی 2.7% و سایر ادیان 0.7% (2020).

د پانوی شمیره: له 3 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

طرز حکومت: دوره انتقالی. اولین قانون اساسی لیبیا به سال 1951 برمیگردد. این قانون در 1977 نوسازی و نافذ شد. بدنبال سقوط حکومت معمر القذافی، کمیسیون تسوید قانون اساسی یک متن را در ماه جولای 2017 آماده نمود. در سپتامبر 2018 مجلس نماینده گان قانون همه پرسی در مورد مسوده قانون را تصویب نموده و آن را به کمیسیون عالی انتخابات سپرد (دسمبر) تا همه پرسی را برگزار نماید.

رئیس شورای ریاست جمهوری فعلی این کشور محمد المنفی (Mohammed Al Menfi) (تولد: 3 مارچ 1976؛ وظیفه: 5 فبروری 2021) و نخست وزیر موقت عبدالحمید دوبیبه (Abdul Hamid Dubaybah) (تولد: 13 فبروری 1959؛ وظیفه: 5 فبروری 2021) میباشند.

انتخابات ریاست جمهوری لیبیا، که برای تاریخ 24 دسمبر 2021 پلان شده بود، بخاطر اختلافات عمیق داخلی، مداخلات بیرونی و بی ثباتی کشور تا حال دایر نشده است.

شورای ملی یا مجلس النواب لیبیا 200 عضو دارد که 32 کرسی آن به زنان تعلق دارد و همه به رای مردم برای 5 سال انتخاب میگردند. انتخابات گذشته شورای ملی این کشور بتاريخ 25 جون 2014 صورت گرفته و انتخابات آینده تا هنوز معلوم نیست. سن رأی دهی در این کشور 18 سالگی و رای دهی عام میباشد.

قبلاً نظام حقوقی لیبیا بر قوانین اسلامی و قانون مدنی ایتالیا استوار بود و ستره محکمه Supreme Court عالیترین ارگان قضایی این کشور بحساب میرفت. بعد از فروپاشی رژیم معمر القذافی این نظام حقوقی ملغی محسوب میشود و چون قانون اساسی جدید تا حال تصویب و نافذ نگردیده، در مورد چگونگی نظام حقوقی این کشور چیزی گفته شده نمیتواند.

احزاب سیاسی: چون کشور در بی ثباتی و ملوک الطوائفی بسر میبرد و قانون اساسی نافذ نگردیده، سرنوشت احزاب سیاسی نیز معلوم نیست، اما گروه های مسلح فعال استند.

گروه های فشار: گروه های مسلح قبایلی، دزدان ثروت های ملی، هواداران معمر القذافی رئیس جمهور سابق، قاچاقبران اسلحه و سایر گروه ها.

روز آزادی: 24 دسمبر (1951 از قیمومیت سازمان ملل متحد).

رخصتی ملی: اول سپتمبر سالروز انقلاب سال 1969، در زمان حاکمیت معمر القذافی.

عضویت در ملل متحد UN: اول دسمبر سال 1951

عضویت در مجامع جهانی:

ABEDA, AfDB, AFESD, AMF, AMU, AU, BDEAC, CAEU, COMESA, FAO, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (NGOs), ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRCs, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, LAS, LCBC, MIGA, NAM, OAPEC, OIC, OPCW, OPEC, PCA, UN, UNCTAD, UNESCO, UNHRC, UNIDO, UNSMIL, UNWTO, UPU, WCO, WFTU (NGOs), WHO, WIPO, WMO, WTO (observer).

بیرق ملی: سه پارچه افقی. بالا سرخ، میانه سیاه و پایین سبز. قسمت سیاه این بیرق، دو برابر عریض است که یک ماه نو یا هلال سفید و یک ستاره سفید در قسمت مرکزی موقعیت دارد. این بیرق در سال های 1951 – 1969 بیرق کشور شاهی لیبیا بود که شورای انتقالی لیبیا یکبار دگر همین بیرق ملی نظام شاهی را بگونه رسمی و بحیث بیرق ملی این کشور پذیرفته است.

سه رنگ بیرق ملی لیبیا نشاندهنده سه منطقه این کشور است، سرخ از فزان Fezzan، سیاه از سیرنیکا Cyrenaica و سبز از تریپولیتانیا Tripolitania. ماه نو سفید و ستاره به حیث سمبول دین اسلام شناخته میشوند.

سرود ملی: سرود ملی لیبیا (الله اکبر God is Greatest) است که شعر آن را محمد الشریف در سال 1969 سروده عبدالله شمس آن را در چوکات موزیک ترتیب و تنظیم نموده است. این سرود اصلاً برای سربازان اردوی مصر، در زمان جنگ کانال سویز Suez در سال 1956 سروده میشد.

نشان ملی: ماه سفید و ستاره.